

Cappella papale

Mis 'Pro Eligendo Romano Pontifice'

Homilie

Patriarchale basiliek van St. Pieter

Maandag 18 april 2005

Lezingen: Js 61,1-3a.6a.8b-9

Ef 4,11-16

Joh 15,9-17

Laten wij in dit uur van grote verantwoordelijkheid met speciale aandacht luisteren naar wat de Heer met eigen woorden tot ons zegt. Uit de drie lezingen wil ik een paar passages kiezen die op dit moment direct relevant voor ons zijn.

De eerste lezing biedt ons een profetisch beeld van de figuur van de Messias, een beeld dat zijn volle betekenis krijgt als Jezus de tekst voorleest in de synagoge van Nazaret en zegt: "Het Schriftwoord dat gij zojuist gehoord hebt, is thans in vervulling gegaan" (Lc 4,21). In het midden van het profetische woord stuiten we op een zinsnede die – althans op het eerste gezicht – tegenstrijdig lijkt. De Messias zegt, sprekend over zichzelf, dat hij is gezonden "om het genadejaar van de HEER te melden, een dag van wraak voor onze God" (Js 61,2). We horen met vreugde de aankondiging van het genadejaar: de goddelijke barmhartigheid stelt een grens aan het kwaad, zo heeft de heilige Vader tot ons gezegd. Jezus Christus is de goddelijke barmhartigheid in persoon: Chris-

tus ontmoeten betekent Gods barmhartigheid ontmoeten. De opdracht van Christus is door de priesterlijke zalving tot onze opdracht geworden. Wij zijn geroepen om "het genadejaar van de HEER" te verkondigen, niet alleen met woorden maar ook door ons leven en met de werkzame tekenen van de sacramenten. Maar wat bedoelt de profeet Jesaja als hij "een dag van wraak voor onze God" aankondigt? Toen Jezus in Nazaret deze tekst voorlas, heeft Hij die woorden niet uitgesproken – Hij eindigde met het aankondigen van het genadejaar. Was dat misschien de oorzaak van de verontwaardiging na zijn prediking? We weten het niet. In ieder geval heeft de Heer zijn authentieke commentaar op deze woorden gegeven door de dood aan het kruis.

De heilige Petrus zegt: “In zijn eigen lichaam heeft Hij onze zonden op het kruishout gedragen” (1Pe 2,24). En de heilige Paulus schrijft in zijn brief aan de Galaten: “Christus heeft ons bevrijd van de vloek der wet door zelf voor ons een vloek te worden, want er staat geschreven: ‘Vervloekt al wie hangt aan het hout’, opdat in Jezus Christus de zegen van Abraham zou komen over de heidenvolken, opdat wij de belofte van de Geest zouden ontvangen door middel van het geloof” (Gal 3,13-14).

De barmhartigheid van Christus is geen goedkoop verkrijgbare genade en mag ook niet leiden tot het bagatelliseren van het kwaad. Christus draagt in zijn lichaam en in zijn ziel de hele last van het kwaad met al zijn vernietigende kracht. Hij verbrandt en verandert het kwaad in het lijden, in het vuur van zijn lijdende liefde. De dag van wraak en het genadejaar vallen samen in het Paasmysterie, in de gestorven en verrezen Christus. Dat is de wraak van God: Hijzelf lijdt voor ons in de persoon van de Zoon. Hoe meer wij door de barmhartigheid van de Heer geraakt worden, hoe meer we ons solidair voelen met zijn lijden en bereid zijn in ons eigen lichaam aan te vullen “wat nog ontbreekt aan de verdrukkingen van de Christus” (Kol 1,24).

Laten we nu overgaan naar de tweede lezing, de brief aan de christenen van Efeze. Hier gaat het ten diepste om drie zaken: ten eerste om de ambten en charisma's in de Kerk als gaven van de verrezen en naar de hemel opgestegen Heer; dan de rijping van het geloof en de kennis van de Zoon van God, die oorsprong en inhoud van de eenheid van het Lichaam van Christus is; en ten slotte onze gemeenschappelijke deelname aan de groei

van het Lichaam van Christus, dat is het omvormen van de wereld tot gemeenschap met de Heer.

Wij staan slechts bij twee punten stil. Het eerste punt is de reis naar de “rijpheid van Christus”, zoals de Italiaanse tekst, die licht vereenvoudigd is, luidt. Volgens de Griekse tekst moeten wij eigenlijk, preciezer, zeggen “de maat van de volheid van Christus”, waartoe wij geroepen zijn als wij ware volwassenen in het geloof willen worden. Wij moeten geen onmondige kinderen in het geloof blijven. Wat betekent dat, onmondige kinderen in het geloof zijn? De heilige Paulus geeft het antwoord: het betekent “heen en weer geslingerd en meegesleurd door de windvlaag van welke leer dan ook” (vgl. Ef 4,14). Dat is een zeer actuele omschrijving!

Hoeveel geloofsopvattingen hebben we in de laatste decennia wel niet leren kennen, hoeveel ideologische stromingen, hoeveel denkwijzen. Het kleine bootje van het denken van veel christenen is dikwijls door deze golven heen en weer geslingerd – van het ene uiterste in het andere: van marxisme naar liberalisme, zelfs naar libertinisme; van collectivisme naar radicaal individualisme; van atheïsme naar een vaag religieus mysticisme; van agnosticisme naar syncretisme, enzovoort. Iedere dag ontstaan er nieuwe sektes en wat de heilige Paulus zegt over het valse spel van sluwe mensen, uitgedacht om tot dwaling te verleiden (vgl. Ef 4,14) wordt bewaarheid. Een ondubbeltzinnig geloof gebaseerd op de geloofsbelijdenis van de Kerk wordt tegenwoordig vaak betiteld als fundamentalisme, terwijl het relativisme, het “zich heen en weer laten slingeren door de windvlaag van welke leer dan ook”, de enige pas-

sende houding voor de moderne tijd lijkt te zijn. Er ontstaat een dictatuur van het relativisme waarbij niets als definitief wordt erkend en waar als uiteindelijke maatstaf alleen het eigen ik en de eigen verlangens gelden.

Wij hebben echter een andere maatstaf: de Zoon van God, de ware mens. Hij is de maatstaf van het ware humanisme. Een 'volwassen' geloof is niet een geloof dat de trends van de mode en de laatste nieuwigheid volgt; een rijp, volwassen geloof is diep geworteld in de vriendschap met Christus. Deze vriendschap doet ons openstaan voor alles wat goed is en wat ons het criterium biedt om het ware van het onware, bedrog van waarheid te onderscheiden. Wij moeten dit volwassen geloof laten rijpen en wij moeten de kudde van Christus tot dit geloof voeren. En dit geloof – het geloof alleen – scheidt eenheid en wordt verwezenlijkt in de liefde. Hier biedt de heilige Paulus ons als fundamentele grondslag voor het christelijk bestaan, in tegenstelling tot de wederwaardigheden van hen die als kinderen door de golven heen en weer worden geslingerd, deze mooie woorden: de waarheid doen in liefde. Waarheid en liefde komen samen in Christus. In de mate waarin wij Christus naderen, versmelten in ons leven ook waarheid en liefde. Liefde zonder waarheid zou blind zijn; waarheid zonder liefde zou zijn als "een schellicimbaal" (1Kor 13,1).

Wij komen nu bij het Evangelie; aan de rijkdom daarvan wil ik slechts twee kleine opmerkingen wijden. De Heer richt deze geweldige woorden tot ons: "Ik noem u geen dienaars meer ... maar Ik heb u vrienden genoemd" (Joh 15,15). We hebben zo vaak het gevoel, en het is ook waar, dat we slechts onnutte knechten

zijn (vgl. Lc 17,10). En desondanks noemt de Heer ons vrienden, Hij maakt ons tot zijn vrienden, Hij schenkt ons zijn vriendschap. De Heer definieert vriendschap op tweeërlei wijze. Vrienden hebben geen geheimen voor elkaar: Christus vertelt ons alles wat Hij van de Vader hoort; Hij schenkt ons volledig zijn vertrouwen en met dit vertrouwen ook kennis. Hij openbaart ons zijn gelaat en zijn hart. Hij toont zijn tederheid jegens ons, zijn hartstochtelijke liefde, die zelfs tot de dwaasheid van het kruis gaat. Hij vertrouwt zich aan ons toe, Hij verleent ons de volmacht om in Zijn naam te spreken: "dit is mijn lichaam ..." "Ik vergeef u ..." Hij vertrouwt ons zijn Lichaam, de Kerk, toe. Aan onze zwakke geest, aan onze zwakke handen, vertrouwt Hij zijn waarheid toe – het mysterie van God de Vader, de Zoon en de heilige Geest; het mysterie van God die "de wereld zozeer heeft liefgehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon heeft gegeven" (Joh 3,16). Hij heeft ons tot zijn vrienden gemaakt – en welk antwoord geven wij?

Het tweede element dat Jezus gebruikt om vriendschap te definiëren is de overeenstemming van de wil. Voor de Romeinen was "*Idem velle – idem nolle*" (hetzelfde willen, hetzelfde niet willen) ook de definitie van vriendschap. "Gij zijt mijn vrienden, als gij doet wat Ik u gebied" (Joh 15,14). Vriendschap met Christus valt samen met de derde bede van het Onze Vader: "Uw wil geschiede op aarde zoals in de hemel." In het uur van Getsemane vormde Jezus onze opstandige menselijke wil om tot een wil die in overeenstemming is en verbonden is met de goddelijke wil. Hij heeft het hele drama van onze autonomie doorgemaakt – en juist doordat Hij onze wil in Gods handen legt, schenkt Hij ons de ware vrijheid:

“Niet zoals Ik wil, maar zoals Gij wilt” (Mt 26,39). In deze overeenstemming van de wil voltrekt zich onze verlossing: vrienden van Jezus zijn, vrienden van God worden. Hoe meer we van Jezus houden, hoe beter we Hem kennen, hoe meer onze ware vrijheid zich ontwikkelt en onze vreugde om onze verlossing groeit. Dank U, Jezus, voor uw vriendschap!

Het andere element van het Evangelie waarop ik wil wijzen is de leer van Jezus over het voortbrengen van vruchten: “Niet gij hebt Mij uitgekozen, maar Ik u en Ik heb u de taak gegeven op tocht te gaan en vruchten voort te brengen, die blijvend mogen zijn” (Joh 15,16). Hier zien we de dynamiek van het leven van een christen, een apostel: *Ik heb u uitgekozen om op tocht te gaan*. Wij moeten bezielde worden door een heilige rusteloosheid: rusteloosheid om aan allen de gave van het geloof te brengen, van vriendschap met Christus. Waarlijk, de liefde, de vriendschap met God, werd ons geschonken opdat die ook anderen zou bereiken. Wij hebben het geloof ontvangen om het aan anderen door te geven – wij zijn priester om anderen te dienen. En wij moeten vruchten voortbrengen die blijvend zijn. Alle mensen willen iets achterlaten dat blijft. Maar wat blijft? Geld niet. Zelfs gebouwen niet en boeken ook niet. Na een langere of kortere tijd verdwijnen al die zaken. Het enige dat eeuwig blijft is de menselijke ziel, de door

God voor de eeuwigheid geschapen mens. Daarom is de vrucht die blijvend is datgene wat wij in menselijke zielen hebben gezaaid: liefde, kennis, een gebaar dat het hart raakt, woorden die de ziel openen om zich te verheugen in de Heer. Laat ons dus gaan en bidden tot de Heer om ons te helpen vruchten voort te brengen die blijvend zijn. Alleen zo zal de aarde van een tranendal veranderd worden in een tuin van God.

Laten we ten slotte nog eenmaal terugkeren naar de brief aan de christenen van Efeze. De brief zegt, met de woorden van Psalm 68, dat Christus, toen Hij opsteeg ten hemel “gaven heeft gegeven aan de mensen” (Ef 4,8). De overwinnaar deelt gaven uit. En die gaven zijn apostelen, profeten, evangelisten, herders en leraren. Ons dienstwerk is een gave van Christus aan de mensheid, om zijn lichaam op te bouwen – de nieuwe wereld. Mogen wij ons dienstwerk dan ook zo beleven, als een gave van Christus aan de mensheid! Laat ons nu echter dringend bidden tot de Heer dat Hij ons, na zijn grote gave van paus Johannes Paulus II, opnieuw een Herder naar zijn hart mag schenken, een Herder die ons voert tot de kennis van Christus, tot zijn liefde en tot de ware vreugde. Amen.

Vertaling: dr. N. Stienstra